

Vragenhalfuurtje PS Utrecht 8 juli 2020

VZ

Op 25 juni jl. heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie arrest gewezen in de zaak C-24/19 inzake de SMB-richtlijn. Dat is een richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt een hoog beschermingsniveau te waarborgen en de kwaliteit van het milieu te verbeteren.

Met deze uitspraak is vaste jurisprudentie de Raad van State vernietigd!

Dit betekent dat de Nederlandse praktijk in strijd is met het Unierecht, met de navolgende gevolgen:

Deze uitspraak impliceert dat de Activiteitenregeling en het Activiteitenbesluit onderworpen dienen te worden aan een MER;

De richtlijn stelt bovendien de verplichting om een bepaald plan, ook als dat een zeker niveau van abstractie vertoont en een doel van transformatie van een geografische zone nastreeft, of voorafgaand – bij de voorbereiding en vóór de vaststelling – van de toepassing daarvan aan een MER te onderwerpen;

Dat Nederland verplicht is de onwettige gevolgen van een tot op heden ontbreken van die MER oftewel die schending van het Unierecht ongedaan te maken en alle noodzakelijke maatregelen dient te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling ongedaan te maken en dat ook een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke MER-beoordeling alsnog te verrichten:

Nationale rechters (wat ze ook stemmen) niet bevoegd zijn aan nationale plannen voorrang te geven boven het Unierecht. Die bevoegdheid tot voorlopige opschorting is uitsluitend voorbehouden aan het Hof.

Nietigverklaring ook zal moeten plaatsvinden indien blijkt dat de uitvoering van het windturbineparkproject al is gestart of zelfs al in afgerond.

De provincie is bij opstellingen voor windenergie tussen 5MW en 100MW het bevoegd gezag.

De PVV-fractie heeft de navolgende vragen:

Is het correct dat de provincie zelfstandig aan internationale wet- en regelgeving moet voldoen, ook al wordt daar in nationale wetgeving geen aanleiding voor gegeven?

Is het correct dat de provincie als bevoegd gezag, in deze derhalve zelfstandig, toe dient te zien op de naleving van Europese jurisprudentie?

Welke windmolenparken draaien (als het waait) op een provinciale vergunning (de provincie is bevoegd gezag bij een opgesteld vermogen van 5 tot 100 MW)?

Bent u bereid alle vergunningen in te trekken, zoals het EHJ verordonneert, totdat er een bewezen (aan Europees recht getoetste maatstaven) deugdelijke MER-rapportage ligt? Dit betekent dus dat deze molens met onmiddellijke ingang dienen te worden stilgezet. Zo nee, waarom niet? Zo nee, bent u dan van mening dat u zich aan de uitspraak van het EHJ houdt?

Welke windmolenparken draaien (als het waait) op een gemeentelijke vergunning (de gemeente is bevoegd gezag tot een opgesteld vermogen tot 5 MW of mogelijk als de provincie deze bevoegdheid heeft overgedragen)?

Bent u bereid de gemeenten te wijzen op deze uitspraak en er op toe te zien dat zij de eigenaren / initiatiefnemers per omgaande manen een milieueffectrapportage op te maken zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie beveelt? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid hen te wijzen op de plicht om de vergunning op te schorten, hetgeen betekent dat de molens dienen te worden stilgezet? Bent u bereid erop toe te zien dat de onder uw verantwoordelijkheid vallende gemeenten zich aan de Europese wet- en regelgeving houden, conform het IBT? Zo nee, waarom niet?

Welke zonne-akkers draaien (als de zon schijnt) op een gemeentelijke vergunning (de gemeente is bevoegd gezag)? Bent u bereid de gemeenten te wijzen op deze uitspraak en hen te manen om de eigenaren / initiatiefnemers of per omgaande te manen een milieueffectrapportage op te maken zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie beveelt en de vergunningen in te trekken, dan wel hen te manen dat zelf te doen? Zo nee, waarom niet?

Windpark Goyerbrug valt met 22,4 MW onder het provinciaal gezag. Wilt u de initiatiefnemer, de heer Ruben Berends, verzoeken om alsnog een milieueffectrapportage te laten opstellen conform de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie? Wilt u hem tevens wijzen op de verplichtingen om hierin ook in het bijzonder te kijken naar de effecten op gezondheid van de mensen, die de gemeente Houten blijkens het eerste windpark duidelijk kent? Wilt u hem tevens wijzen op het feit dat het EHJ geen belangenafweging maakt tussen macro en micro afwegingen, maar juist op microniveau de maximale bescherming voor omwonenden eist? Zo nee, waarom schendt u willens en wetens de wet? Wat is de status van het vergunningsproces? Bent u bereid dit proces te bevriezen totdat een MER is uitgevoerd zoals het Hof bepaalt? Zo nee, waarom niet?

Is de provincie, de gemeente of de initiatiefnemer (o.a. financieel) aansprakelijk voor alle gevolgen, waaronder begrepen de aantasting van de gezondheid van mensen, indien een omgevingsvergunning wordt of is verstrekt zonder MER? In hoeverre is de provincie aansprakelijk voor ondeugdelijk afgegeven vergunningen in het algemeen?

De provincie Utrecht heeft destijds een “verklaring van geen bezwaar” afgegeven voor het windpark Houten. Bent u bereid die verklaring onmiddellijk in te trekken op basis van bovengenoemd arrest? Zo nee, waarom niet? Zo nee, waarom wenst u zich niet aan de Europese wet- en regelgeving te houden?

Bent u bereid de gemeente Houten te manen de vergunningen aan Eneco per omgaande in te laten trekken, aangezien daar géén deugdelijke MER rapportage ligt onder de plannen en waar het blijkens de onderzoeken van de Universiteit Utrecht overduidelijk is dat een deugdelijke MER nooit kan leiden tot het verstrekken van vergunningen voor Windpark Houten en de daarmee de molens te laten stilzetten? Zo nee, waarom wenst u niet te voldoen aan uw rol binnen het Interbestuurlijk Toezicht en aan de uitspraak van het EHJ?

Wie is in dit specifieke geval aansprakelijk voor het verstrekken van deze ondeugdelijke vergunning (gemeente, provincie, Eneco)?

Bent u bereid om deze uitspraak te implementeren in het zowel het proces van de RES als de PRV/PRS, hieronder begrepen het informeren van gemeenten tot de plicht van een MER, dat gaat leiden tot onbetaalbare energie en een totale vernietiging van ons landschap, leefomgeving, natuur, biodiversiteit en de gezondheid van mensen serieus zal schaden? Zo nee, waarom niet?

PS: daar waar wij spreken over provinciale vergunningen bedoelen wij tevens “verklaringen van geen bezwaar”.

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 77/20

Luxemburg, 25 juni 2020

Arrest in zaak C-24/19

A. e.a. / Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement
Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen

Een besluit en een omzendbrief die de algemene voorwaarden bepalen waaronder stedenbouwkundige vergunningen voor de bouw en exploitatie van windturbines worden afgegeven, moeten eerst zelf aan een milieubeoordeling worden onderworpen

Bij arrest A e.a. (Windturbines te Aalter en Nevele) (C-24/19) van 25 juni 2020 heeft het Hof (Grote kamer) zich uitgesproken over de uitlegging van richtlijn 2001/42 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's¹. Het heeft daarbij belangrijke verduidelijkingen verstrekt over de maatregelen waarvoor de bij deze richtlijn voorgeschreven beoordeling moet worden uitgevoerd en over de gevolgen van het ontbreken van die beoordeling.

Het Hof werd om uitlegging van richtlijn 2001/42 verzocht in het kader van een geding tussen enerzijds de buurtbewoners van een site vlakbij de autosnelweg E40 op het grondgebied van de gemeenten Aalter en Nevele (België) waarop een windturbinepark zou worden gebouwd, en anderzijds de Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen (België), over de afgifte door deze autoriteit van een stedenbouwkundige vergunning voor de bouw en exploitatie van vijf windturbines (hierna: „litigieuze vergunning”). Deze vergunning werd op 30 november 2016 verleend onder met name de voorwaarde dat werd voldaan aan bepaalde vereisten van een besluit van de Vlaamse Regering en een omzendbrief over de bouw en exploitatie van windturbines.

Ter ondersteuning van het beroep tot nietigverklaring van de litigieuze vergunning dat bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen (België; hierna: „nationale rechter”) is ingesteld, voeren verzoekers met name aan dat inbreuk is gemaakt op richtlijn 2001/42 omdat er voor het besluit en de omzendbrief op basis waarvan de vergunning is verleend, geen milieubeoordeling is verricht. De autoriteit die de litigieuze vergunning heeft afgegeven meent van haar kant dat het besluit en de omzendbrief in kwestie niet aan een dergelijke beoordeling moesten worden onderworpen.

In zijn arrest van vandaag heeft het Hof in herinnering gebracht dat richtlijn 2001/42 ziet op plannen en programma's, alsook op de wijzigingen ervan, die door een instantie van een lidstaat worden opgesteld of vastgesteld, voor zover zij „door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven”². Bovendien stelt de richtlijn de verplichting om een bepaald plan of programma aan een milieubeoordeling te onderwerpen afhankelijk van de voorwaarde dat het gaat om een plan of programma dat aanzienlijke milieueffecten kan hebben³.

Wat ten eerste het begrip „plannen en programma's die door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven” betreft, heeft het Hof geoordeeld dat dit begrip ook ziet op een besluit en een omzendbrief die door de regering van een gefedereerde eenheid van een lidstaat zijn vastgesteld en die elk verschillende bepalingen over de bouw en exploitatie van windturbines bevatten.

¹ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (PB 2001, L 197, blz. 30).

² Artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/42.

³ Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/42.

Uit de vaste rechtspraak van het Hof blijkt immers dat plannen en programma's waarvan de vaststelling is geregeld in nationale wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen waarin de voor de vaststelling van deze plannen en programma's bevoegde autoriteiten zijn aangegeven en de procedure voor de opstelling ervan is bepaald, moeten worden aangemerkt als „voorgeschreven” in de zin en voor de toepassing van deze richtlijn⁴. Een maatregel geldt dus als „voorgeschreven” wanneer de bevoegdheid om hem vast te stellen haar rechtsgrondslag in een dergelijke bepaling vindt, ook al bestaat er strikt genomen geen enkele verplichting om de maatregel te nemen.⁵

Het Hof, dat door de verwijzende rechter en het Verenigd Koninkrijk wordt verzocht om die rechtspraak te heroverwegen, heeft om te beginnen benadrukt dat indien de voorwaarde van artikel 2, onder a), tweede streepje, van richtlijn 2001/42 alleen betrekking zou hebben op „plannen en programma's” die verplicht moeten worden vastgesteld, de draagwijdte van dit begrip onbeduidend zou dreigen te worden en de nuttige werking van deze bepaling niet zou kunnen worden verzekerd. Gezien de uiteenlopende situaties en de verscheidenheid aan praktijken van de nationale autoriteiten is de vaststelling van plannen, programma's of wijzigingen ervan immers vaak noch algemeen verplicht, noch volledig overgelaten aan de discretionaire bevoegdheid van de bevoegde autoriteiten. Het hoge milieubeschermingsniveau dat richtlijn 2001/42 beoogt te waarborgen door plannen en programma's met mogelijkerwijs aanzienlijke milieueffecten aan een milieubeoordeling te onderwerpen, strookt bovendien met de vereisten die de Verdragen en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie stellen op het gebied van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu⁶. Deze doelstellingen zouden in gevaar kunnen komen door een restrictieve opvatting die een lidstaat de mogelijkheid geeft om zich te onttrekken aan de milieubeoordelingsplicht door de vaststelling van plannen of programma's doelbewust niet verplicht te maken. Tot slot heeft het Hof erop gewezen dat de ruime uitlegging van het begrip „plannen en programma's” ook in overeenstemming is met de internationale verbintenissen van de Unie⁷.

Vervolgens is het Hof ingegaan op de vraag of het besluit en de omzendbrief in kwestie voldoen aan de voorwaarde van artikel 2, onder a), tweede streepje, van richtlijn 2001/42. Het heeft er dienaangaande op gewezen dat het besluit krachtens een wettelijke machtiging is vastgesteld door de Vlaamse Regering, dat wil zeggen de uitvoerende macht van een Belgische gefedereerde eenheid. Onder voorbehoud van de door de nationale rechter te verrichten verificaties met betrekking tot de juiste juridische aard en de precieze teneur van de omzendbrief, zet het Hof uiteen dat deze omzendbrief, die de beoordelingsbevoegdheid van de bevoegde autoriteiten beoogt te regelen, eveneens door de Vlaamse Regering is opgesteld en de bepalingen van dat besluit wijzigt door ze verder uit te werken of ervan af te wijken. Het Hof is bijgevolg tot de slotsom gekomen dat het besluit en, onder voorbehoud van deze verificaties, de omzendbrief onder het begrip „plannen en programma's” vallen, aangezien zij als „voorgeschreven” moeten worden aangemerkt in de zin van richtlijn 2001/42.

Wat ten tweede de vraag betreft of het besluit en de omzendbrief op grond van richtlijn 2001/42 aan een milieubeoordeling moesten worden onderworpen omdat zij aanzienlijke milieueffecten konden hebben, heeft het Hof geoordeeld dat deze handelingen, die elk verschillende bepalingen bevatten over de bouw en exploitatie van windturbines, waaronder maatregelen inzake slagschaduw, veiligheid en geluidsnormen, plannen en programma's vormen waarvoor een dergelijke beoordeling moet worden verricht.

Het Hof heeft dienaangaande verklaard dat de voorschriften van het besluit en de omzendbrief over de installatie en exploitatie van windturbines een voldoende groot belang en een voldoende ruime reikwijdte hebben om de voorwaarden te bepalen waaronder een vergunning kan worden verleend voor de oprichting en exploitatie van windturbineparken, die onmiskenbaar gevolgen

⁴ Arresten van het Hof van 22 maart 2012, Inter-Environnement Bruxelles e.a. ([C-567/10](#), punt 31); 7 juni 2018, Thybaut e.a. ([C-160/17](#), punt 43), en 12 juni 2019, Terre wallonne ([C-321/18](#), punt 34).

⁵ Arrest van het Hof van 7 juni 2018, Inter-Environnement Bruxelles e.a. ([C-671/16](#), punten 38-40).

⁶ Artikel 3, lid 3, VUE, artikel 191, lid 2, VWEU, en artikel 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

⁷ Zoals die met name blijken uit artikel 2, lid 7, van het Verdrag inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband, ondertekend te Espoo (Finland) op 26 februari 1991.

hebben voor het milieu. Het heeft daaraan toegevoegd dat aan deze uitlegging niet wordt afgedaan door de bijzondere juridische aard van de omzendbrief.

Wat ten derde en ten slotte de mogelijkheid betreft om de gevolgen van deze handelingen en deze vergunning, die in strijd met richtlijn 2001/42 zijn vastgesteld, te handhaven, heeft het Hof eraan herinnerd dat de lidstaten verplicht zijn de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken. Het heeft onderstreept dat, gezien het vereiste van uniforme toepassing van het Unierecht, enkel het Hof, bij wijze van uitzondering en om dwingende redenen van algemeen belang, de voorlopige opschorting kan toestaan van het effect dat de geschonden Unierechtelijke bepaling heeft – namelijk terzijdestelling van het ermee strijdige nationale recht –, voor zover een nationale regeling de nationale rechter machtigt om bepaalde gevolgen van dergelijke handelingen te handhaven in het kader van het bij hem aanhangige geding. Het Hof heeft dan ook geoordeeld dat in een situatie als die van het hoofdgeding de nationale rechter de gevolgen van het besluit, de omzendbrief en de op basis daarvan verleende vergunning slechts mag handhaven indien het interne recht dit toestaat in het kader van het bij hem aanhangige geding en de nietigverklaring van de vergunning aanzienlijke gevolgen zou kunnen hebben voor de elektriciteitsvoorziening in – in casu – België, waarbij een dergelijke handhaving bovendien niet langer mag duren dan strikt noodzakelijk is om een einde te maken aan die onrechtmatigheid. Het staat in voorkomend geval aan de nationale rechter om deze beoordeling in het hoofdgeding te verrichten.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170